

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

WYBRANE ZAGADNIENIA LITERATURY POLSKIEJ PO ROKU 1918

I ROK, 2 semestr 15 w.+30 ćw.

dr hab. Wojciech Śmieja *Literatura polska po 1918 i dominujące fikcje męskości*

Przedmiot wprowadza tematykę, metodologię i obszar zainteresowań badań nad męskosciami w odniesieniu do ich literackich przedstawień w literaturze polskiej po 1918 r. Badania te zwane „masculinity studies” mają interdyscyplinarny charakter (socjologia, psychologia, historia, ekonomia, nauki o kulturze, literaturoznawstwo). Istotą badań nad męskosciami jest rekonstruowanie wielości różnych, często niewerbalizowanych, norm ustanawiania „męskich habitusów” w kulturze i społeczności. „Męskość” istnieje w związku z konkretnymi mężczyznami, ich życiem, wyborami, przywilejami, determinacjami, ale związek ten nie jest bynajmniej jednoznaczny i znaturalizowany.

W trakcie zajęć będziemy zastanawiali się nad relacją między literaturą i ustanawianymi przez nią/kwestionowanymi kanonami i normami „męskości”/”niemęskości” w XX i XXI wieku.

Wykłady poświęcone będą głównie kwestiom teoretycznym i historycznym, a także literaturze dawniejszej (międzywojnie, PRL) natomiast ćwiczenia analizie współczesnych tekstów literackich w powiązaniu z ich osadzeniem historycznym i teoretycznym.

dr hab. Magdalena Piekara: *Śląski socrealizm: specyfika, uwarunkowania, różnice*

Podstawowe założenia socrealizmu znane są wszystkim doskonale. Jednakże na terenach Górnego Śląska proces ten (w znaczeniu zarówno politycznym, jak i literackim) przebiegał nieco inaczej. Po pierwsze, Polska musiała udowodnić swe „prawa” do tych ziem, które, co prawda, nie były traktowane podobnie do tzw. Ziem Odzyskanych, ale stworzono specyficzną narrację do opisu tych terenów, narrację charakterystyczną i przeznaczoną dla mieszkańców Śląska, jak i dla reszty Polski. Po drugie: w apogeum stalinizmu Katowice zmieniły na kilka lat swą nazwę, co w Polsce nie było popularne (tylko kilka nazw miast i wsi zostało podporządkowanych doraźnym celom politycznym). Po trzecie – trzeba wspomnieć o pracy kobiet w kopalni i mitach, które wokół tej kwestii narosły. W przeciwieństwie do traktorzystek, polski socrealizm nie „wyprodukował” postaci górniczek. Dlaczego?

prof. dr hab. Elżbieta Dutka, *Problematyka górską w literaturze polskiej XX i XXI wieku*

Podczas zajęć zostanie przedstawiona historia i tradycja tematyki górskiej w literaturze polskiej, związana przede wszystkim z romantyczną "eksplozją gór" (termin J. Majdy). Zarysowana zostanie typologia różnych postaw wobec postrzępionej przestrzeni (J. Woźniakowskiego, A. Ziemińskiego), poruszone zostaną także zagadnienia związane z zasadnością wyodrębniania "literatury górskiej" (stanowisko J. Kolbuszewskiego, T. Stępnia i innych), a także pytania o tożsamość i etos "ludzi gór" (A. Sebesta, J. J. Szczepański), o specyfikę wypiętrzonej przestrzeni i jej symbolikę, znaczenie w kulturze. Przede wszystkim jednak zostanie zaproponowana studentom lektura wybranych utworów o tematyce górskiej, autorstwa zarówno znanych poetów (J. Przybosa, M. Jastruna, M. Pankowskiego, T. Różewicza), jak i twórców ściśle związanych ze środowiskiem "górkim" (M. Jagiełły, M. Kaloty-Szymańskiej, utworów autobiograficznych (np. wspomnień W. Krygowskiego) i biograficznych (biografie W. Rutkiewicz, J. Kukuczki, W. Kurtyki), a także reportaży (W. Tochmana, J. Hugo-Badera).

dr hab. Maciej Marcinów *Twórczość literacka i filmowa Tadeusza Konwickiego lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w.*

- W kręgu rozrachunków inteligenckich (debiutanckie opowiadania i powieść *Rojsty*).
- Socrealizm w twórczości Konwickiego.
- Powieści odwilżowe: *Godzina smutku* i *Z obłąkanego miasta*.
- Biografia pokolenia. Filmy *Ostatni dzień lata* i *Zaduszki*.
- Czas obrachunków po r. 1956: powieści *Dziura w niebie* i *Sennik współczesny*.
- Wobec „szkoły polskiej” – film *Salto*.
- Polska stabilizacja czy stagnacja? Powieść *Wniebowstąpienie*.

dr Marta Baron, *Awangarda między autonomią i zaangażowaniem*

Celem zajęć jest interdyscyplinarna i intermedialna analiza wybranych zjawisk awangardowych i neoawangardowych przez pryzmat kategorii autonomii i zaangażowania sztuki, z jednej strony problematyzująca związki estetyki i polityki, a z drugiej – ponawiająca pytania o utopijność awangardowego projektu zniesienia granic pomiędzy życiem i sztuką oraz o intencje awangardowych gestów. Podejmowane interpretacje podążą tropami pojęć autonomii i zaangażowania sztuki oraz ich konceptualizacji i projektów, na jakie napotykamy w awangardowej teorii i praktyce: zarówno w literaturze (prozie i poezji), jak i w manifestach oraz innego typu wypowiedziach o charakterze metaartystycznym.

Ćwiczenia

W obszarze zainteresowania znajdują się zarówno historyczne ruchy awangardowe, jak i neoawangarda, dla których kategorie autonomii i zaangażowania wyznaczą pola konfrontacji projektów, programów i praktyk. Analizy będą koncentrowały się na różnych dziedzinach artystycznej aktywności, przekraczając narodowe ramy refleksji i sytuując polskie eksperymenty literackie na tle sztuki europejskiej, z którą pozostawały w pośrednim lub bezpośrednim związku.

Przykładowa bibliografia

- Antologia polskiego futuryzmu i Nowej Sztuki. Wyb. H. Zaworska. Wrocław 1978.
- A. Wat: Poezje; Bezrobotny Lucyfer; Publicystyka; Mój wiek
- B. Jasiński: But w butonierce; Ziemia na lewo; Palę Paryż
- T. Peiper: Tędy; Nowe usta; Myśli o poezji
- A. Ważyk: Semafore; Dziwna historia awangardy
- W. Wirpsza: Wiersze wybrane; Gra znaczeń; Przerób
- M. Białoszewski: Obroty rzeczy, Oho
- K. Miłobędzka: Zbierane
- P. Bürger: Teoria awangardy. Kraków 2006.
- Głuchy brudnopis. Antologia manifestów awangard Europy Środkowej. Red. J. Kornhauser, K. Siewior. Kraków 2015.
- M. Shore: Kosmopolityzm, awangarda i utracona niewinność Europy Środkowej. W: tejsze: Nowoczesność jako źródło cierpień. Warszawa 2012.
- M. Shore: Kawior i popiół. Życie i śmierć pokolenia oczarowanych i rozczarowanych marksizmem. Warszawa 2009.
- Awangarda i krytyka. Kraje Europy Środkowej i Wschodniej. Red. J. Kornhauser, M. Szumna, M. Kmiecik. Kraków 2016.
- Awangarda Środkowej i Wschodniej Europy – innowacja czy naśladownictwo. Red. M. Kmiecik, M. Szumna. Kraków 2015.
- H. Foster: Powrót realnego. Awangarda u schyłku XX wieku. Kraków 2012.
- R. Krauss: Oryginalność awangardy i inne modernistyczne mity. Gdańsk 2012.

J. Ranciere: Estetyka jako polityka. Warszawa 2007.
F. Jameson: Postmodernizm czyli logika kulturowa późnego kapitalizmu. Kraków 2011.
A. Wójtowicz: Cogito i "sejsmograf podświadomości". Proza Pierwszej Awangardy. Lublin 2010.
A. Wójtowicz: Nowa Sztuka. Początki (i końca). Kraków 2017.
J. Orska: Przełom awangardowy w dwudziestowiecznym modernizmie w Polsce. Kraków 2004.
T. Załuski: Modernizm artystyczny i powtórzenie. Próba reinterpretacji. Kraków 2008.
A. Eysteinson: Awangarda jako/czy modernizm. W: Odkrywanie modernizmu.
Red. R. Nycza. Kraków 1998.